

**.eabhair bhreise
lo mheánranaganna
igus ardranaganna**

- . Réaltaí
- . Spréacha
- . Seoda
- . Lasracha
- . Sléibhte
- . Coillte
- . Gleannta
- . Tonnta

CJ Fallon
Bloc B – Urtár na Talún
Campas Oifige Gleann na Life
Baile Átha Cliath 22

www.cjfallon.ie

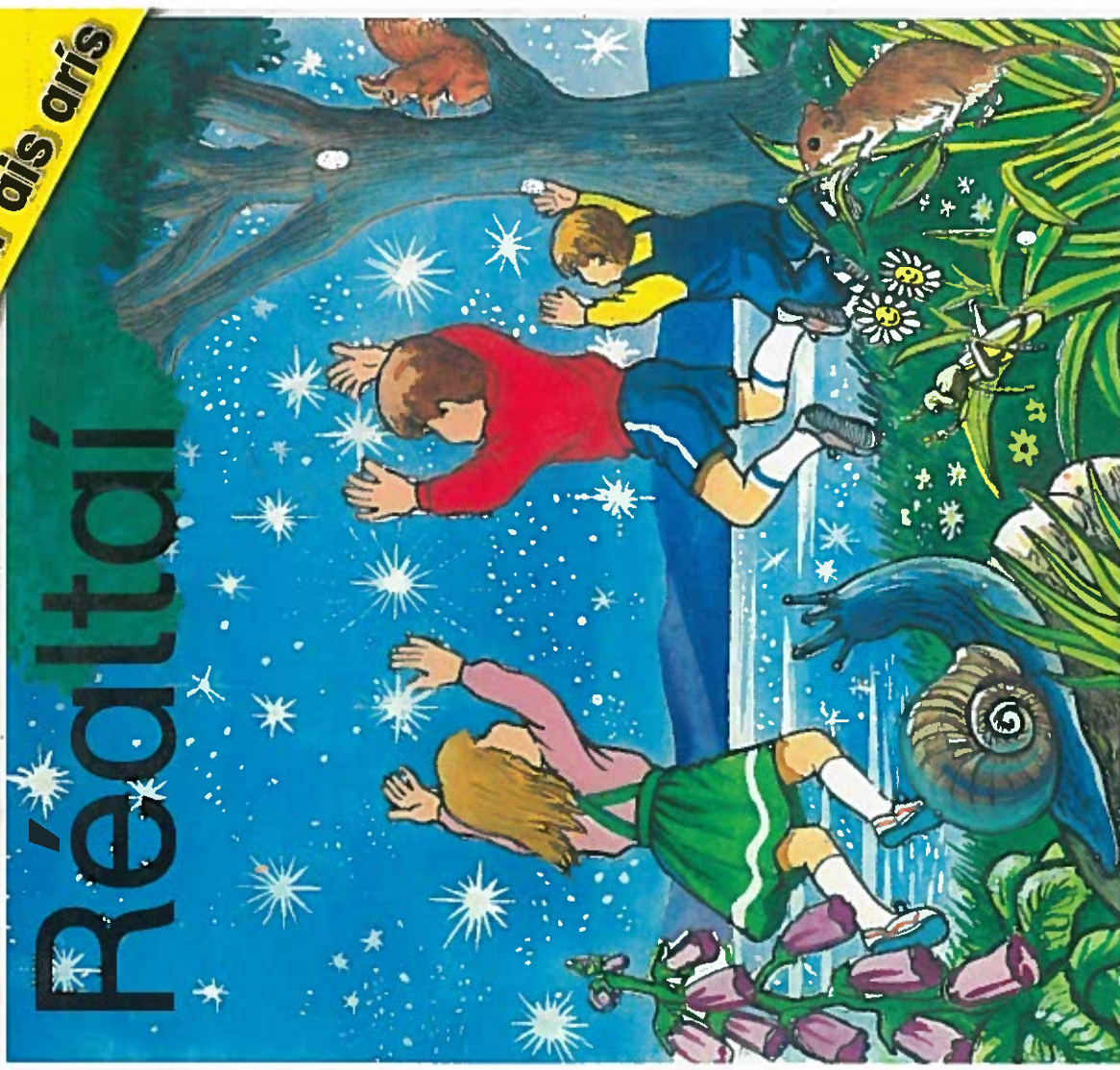
ISBN 978-0-7144-1161-3

9 780714 411613

Réaltaí

Ar ais arís

LEABHAR 1
Leabhar breise

SOILSE

Focail Nua

Leathanach

1. Dé Luain chualo bualach
2. a hocht Fantaídh nóiméad Leis sin
3. focal dúnta mar dhea na héadaí leapa
4. luch liath sa chúinne in aice
luch bhréige
5. ciúin mall
6. istigh ramhar Maróidh ar ais
8. cartún seanbhean aici gadaí
ina sheasamh
9. Ruca stop craiceann Shleamhnaiigh
10. Fáilte romhat iontach
11. leipreachán sa choill ní fhaca dí
12. éigin buidéal Oífaidh braon
13. cúpla chomh
14. stól chugam agam leigheas Shiúil
15. Dún ar bith ag magadh túm fút
in aon chor
16. fás riamh
19. Scuit mharaigh Tomás sa ghardáiste
a mharú
20. boscaí sórt giotár seinn binn
21. Nach seinn
22. Dé Domhnaiigh daoine séipéal
23. goid lán ruaille buaille
24. Dúirt go hard sa spéir
25. faoi sholas na gealaí sa ghealach
Bíonn brónach
27. cara ar an bpointe
28. Cinnte taispeántaídh conas Beir roth
ar aghaidh

Maidin Dé Luain

Dhúisigh Liam go luath ar maidin Dé Luain.
D'oscail sé a shúile agus
d'fhéach sé timpeall an tseomra.
Bhí an mhaidin an-fhuar.
Ach bhí an leaba go deas te.
Ansin chuala sé an clog ag bualach:

"Tá sé a hocht a chlog," arsa Liam leis féin,
"ach tá sé an-fhuar."
Fanfaidh mé sa leaba nóiméad eile."
Leis sin, tháinig Róisín isteach sa seomra.
"Éirigh go tapa, a Liam," ar sise.
"Tá sé a hocht a chlog."

a hocht
a chlog

a hocht   Fanfaidh   nóiméad   Leis sin

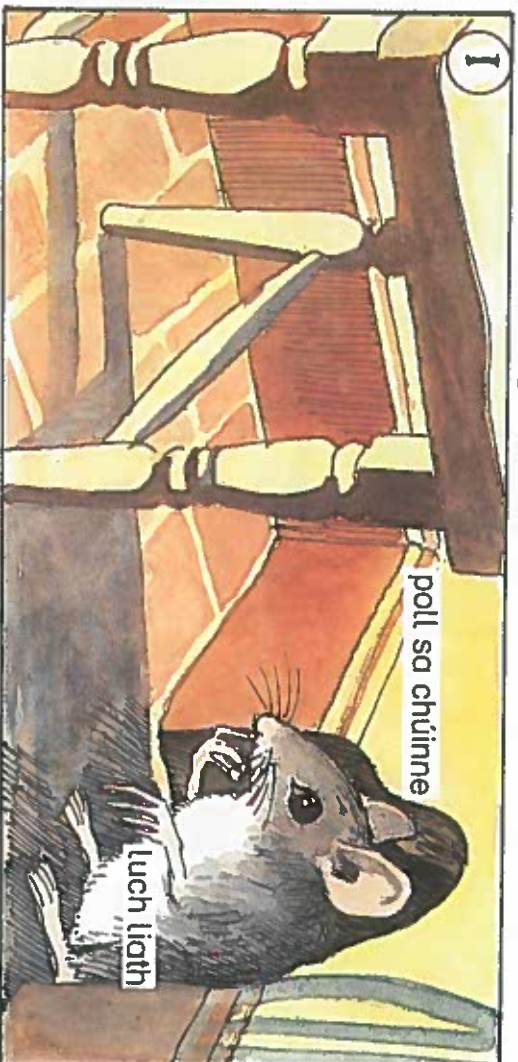

ina chodladh mar dheo
na héadaí leapa
Ní raibh focal as Liam.
Bhí sé ina lúí sa leaba agus a shúile dúnta.
Bhí sé ina chodladh go sámh, mar dheo.
Rug Róisín ar na héadaí leapa agus
chaith sí amach ar an urlár iad.
D'éirigh Liam go tapa ansin!

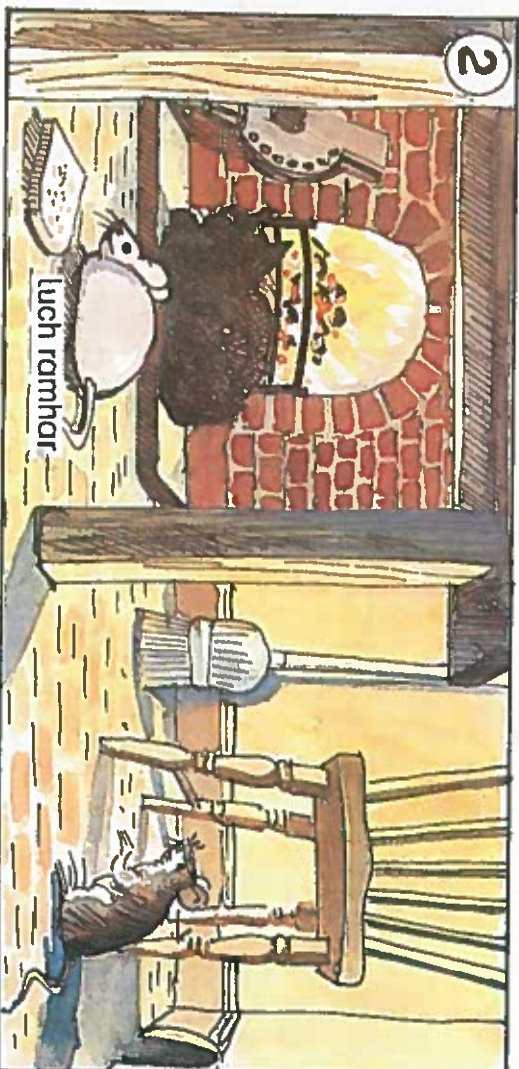
focal   dúnta   mar dheo   na héadaí leapa

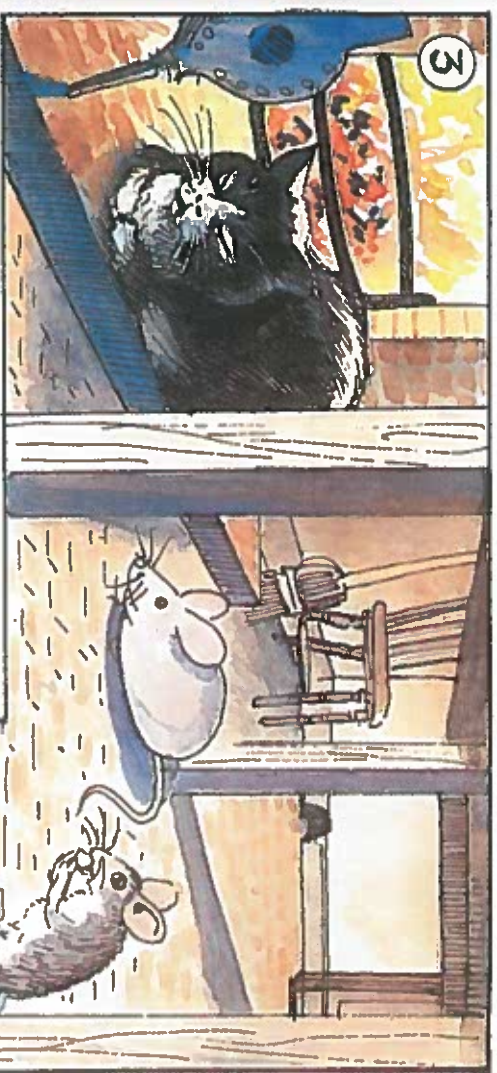
An luch bhréige

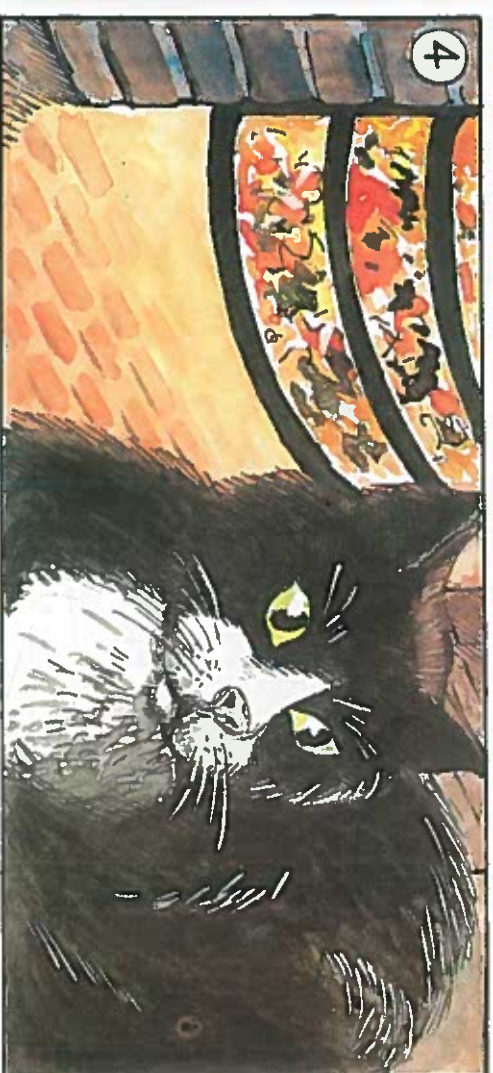
Bhí ocras ar an luch bheag liath.
D'fhéach sí amach as an bpoll sa chúinne.

Chonaic sí an cat ina chodladh in aice na tine.
Chonaic sí luch bhréige agus píosa ardín faoin mbord.

"Íosfaidh mé an píosa ardín sin,"
arsa an luch bheag liath léi féin.
Rith sí amach go ciúin agus
thosaigh sí ag ithe an ardín.

D'oscail an cat a shúile móra glasa.
D'fhéach sé go mall timpeall an tseomra.

An cartún

seanbhean

gadaí

ag féachaint ar chartún

Bhí Róisín ag féachaint ar chartún ar an teilifís.
Tháinig seanbhean amach as siopa.
Bhí a mála ina lámh aici.
Bhí gadaí ina sheasamh ag an doras.
Rug sé ar an mála agus
d'imigh sé leis timpeall an chúinne.

cartún   seanbhean   aici   gadaí   sheasamh

R

Máire Rua

shleamhnáigh

Chonaic Máire Rua an rud a rinne an gadaí.
"Cuirfidh mise stop leatsa," arsa Máire Rua léi féin.
Chaith sí croiceann banana ar an mbóthar.
Shleamhnáigh an gadaí ar an gcroiceann.
Thit sé agus thit an mála as a lámh.

Rua   stop   croiceann   Shleamhnáigh

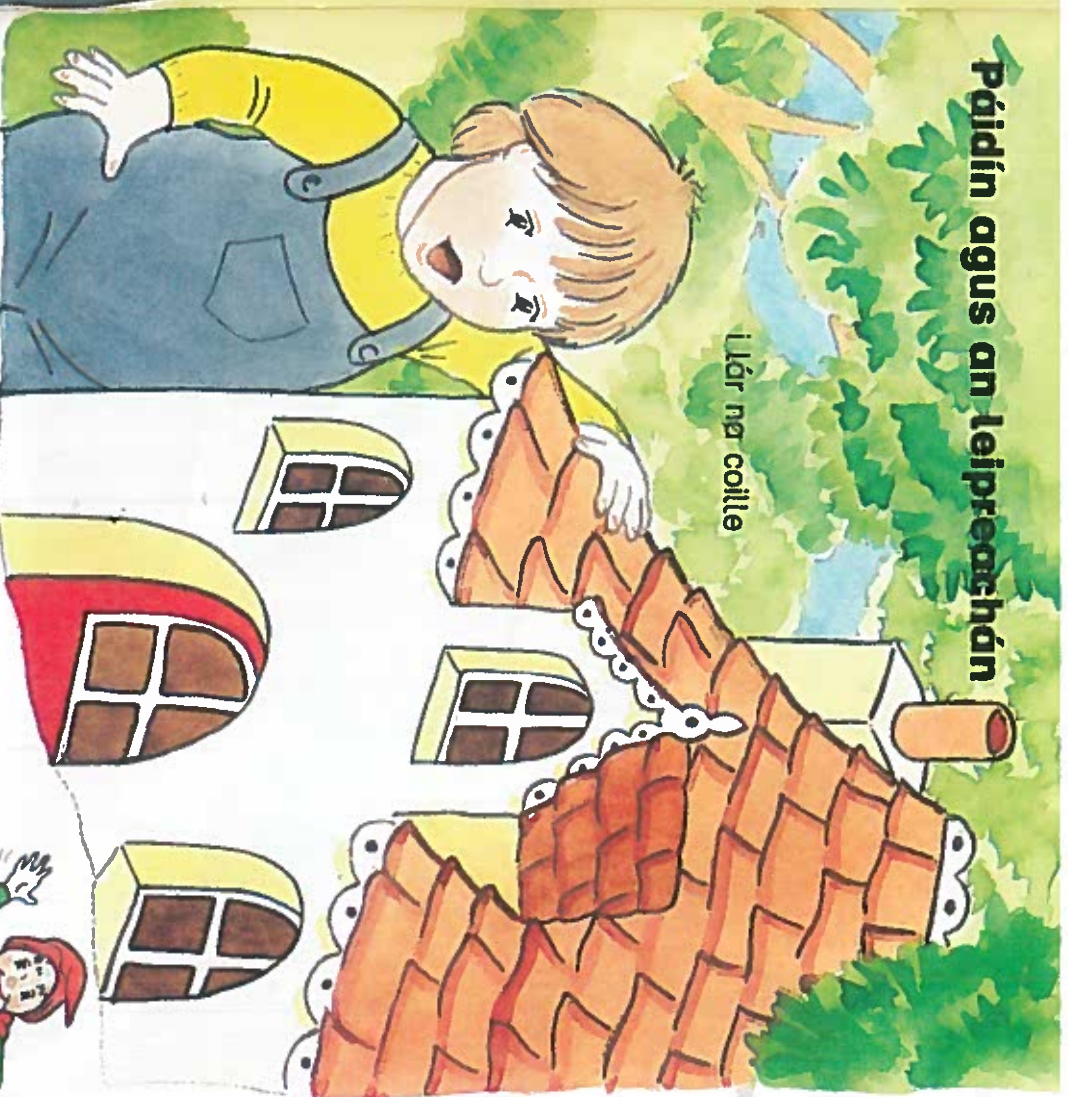
O

Thóg Máire Rua an mála ina lóimh agus thug sí ar ais don tseanbhean é.
 "Go raibh míle maith agat, a Mhóire Rua," arsa an tseanbhean.
 "Fáilte romhat," arsa Máire Rua.
 "Is iontach an cailín tú, a Mhóire Rua," arsa an tseanbhean.

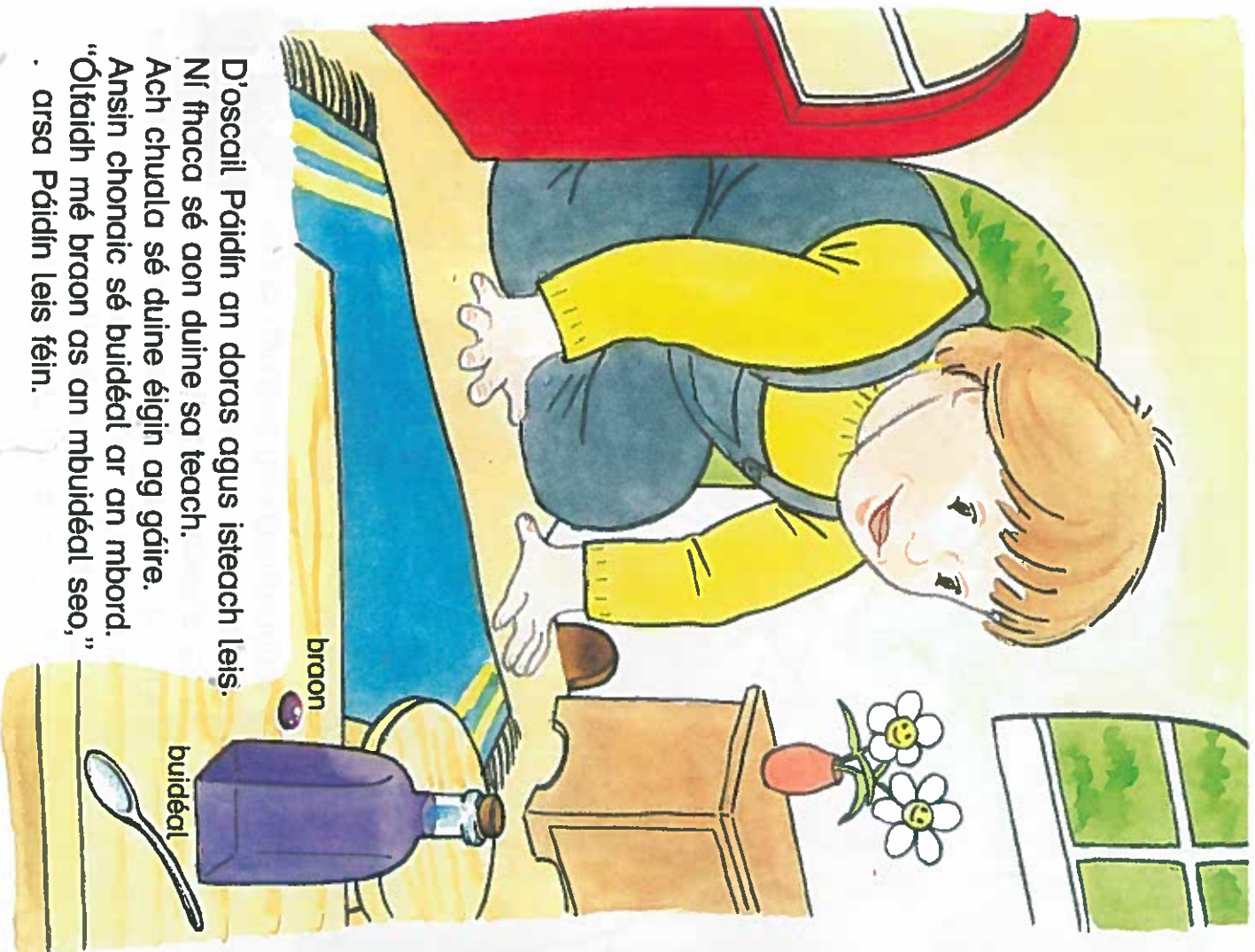
Páidín agus an leipreachán

Ló amháin bhí Páidín amuigh ag súgradh agus chonaic sé leipreachán.
 Rith an leipreachán isteach sa choill.
 Rith Páidín isteach ina dhiaidh.
 D'fhéach Páidín ina thimpeall,
 ach ní fhaca sé an leipreachán in aon áit.
 Ach chonaic sé teach beag istigh i lár na coille.

D'oscail Páidín an doras agus isteach leis.
 Ní fhaca sé aon duine sa teach.
 Ach chuala sé duine éigin ag gáire.
 Ansin chonaic sé buidéal ar an mbord.
 "Ólfaidh mé braon as an mbuidéal seo,"
 arsa Páidín leis féin.

éigin buidéal Ólfaidh braon

D'ól Páidín cúpla braon as an mbuidéal.
 Leis sin, thosaigh sé ag éirí beag.
 Tar éis cúpla nóiméad, bhí sé chomh beag le luch.
 Nuair a chonaic Páidín cat ag teacht isteach,
 tháinig scanradh air.
 Rith sé isteach i bpoll beag sa chúinne.

cúpla chomh

An leigheas

Tar éis cúpla nóiméad, d'fhéach Páidín amach as an bpoll. Bhí an leipreachán ina shuí ar stól beag agus é ag gáire.

"Tar amach anseo chugam," arsa an leipreachán, "Tá leigheas agam duit."

Shiúil Páidín amach go mall.

stól chugam agam leigheas Shiúil

Leipreachán: Dún do shúile agus ól é seo. Páidín: Ní ólfaidh mé braon ar bith de. Leipreachán: Ach tá leigheas ann. Páidín: Tá tú ag magadh fúm. Leipreachán: Níl mé ag magadh fút in aon chor. Páidín: Tá go maith mar sin. Ólfaidh mé é.

Dún ar bith ag magadh fúm fút in aon chor

Pictiúr agus Comhrá

clog ag braladh
a shúile dúnta
ina chodladh, mar dheu

craiceann banana
shleamhnáigh an gadaí

luch bhréige
luch bheag liath

leipreachán ar stól
ag magadh túm

Dhún Páidín a shúile agus d'ól sé an leigheas.
Leis sin, thosaigh sé ag fás.
Tar éis cúpla nóiméad, bhí sé mór arís.
Bhí sé chomh mór agus a bhí sé riamh.
D'oscail sé a shúile.
Ní fhaca sé an teach ná an leipreachán
in áit ar bith.

gadaí
ina sheasamh

Clog ag bualadh

(Fonn: *Frère Jacques*)

Clog ag bualadh,
Clog ag bualadh,
Cloisim é,
Cloisim é,
Éirigh suas ar maidin,
Éirigh suas ar maidin,
Le fáinne an lae,
Le fáinne an lae.

Clog na scoile,
Clog na scoile,
Rith le brí,
Rith le brí,
Siúl isteach sa seomra,
Siúl isteach sa seomra,
Bí 'do shuí,
Bí 'do shuí.

Tomás Cat

"Scuit! Scuit!" arsa Sean-Mhóire.
"Níl aon mhaithe sa chat sin."
"Níor mharaigh sé luch riamh," arsa Sean-Pháid.
Rith Tomás Cat amach as an teach agus
shleamhaigh sé isteach sa ghordiste.
"Ní maithe liom luocha a mharú," arsa Tomás leis féin.

D'fhéach Tomás timpeall an ghardiste.
 Bhí boscaí de gach sórt ann.
 D'oscail Tomás an bosca a bhí in aice leis.
 Bhí giotár istigh ann.
 Thóg Tomás an giotár amach agus
 thosaigh sé ag seinm.
 Níor chuala tú riamh ceol chomh binn leis.

boscaí sórt giotár seinm binn

Chuala Sean-Mháire agus Sean-Pháid an ceol binn.
 Amach leo go dtí an gárdiste.
 "Nach iontach an cat é," arsa Sean-Pháid.
 "Tar isteach, a Thomáis, agus seinn ceol dúinn,"
 arsa Sean-Mháire.
 Chuaigh Tomás isteach sa teach leo.
 Níor chuala sé focal crosta ón lá sin amach.

Nach seinn

Fear na gealaí

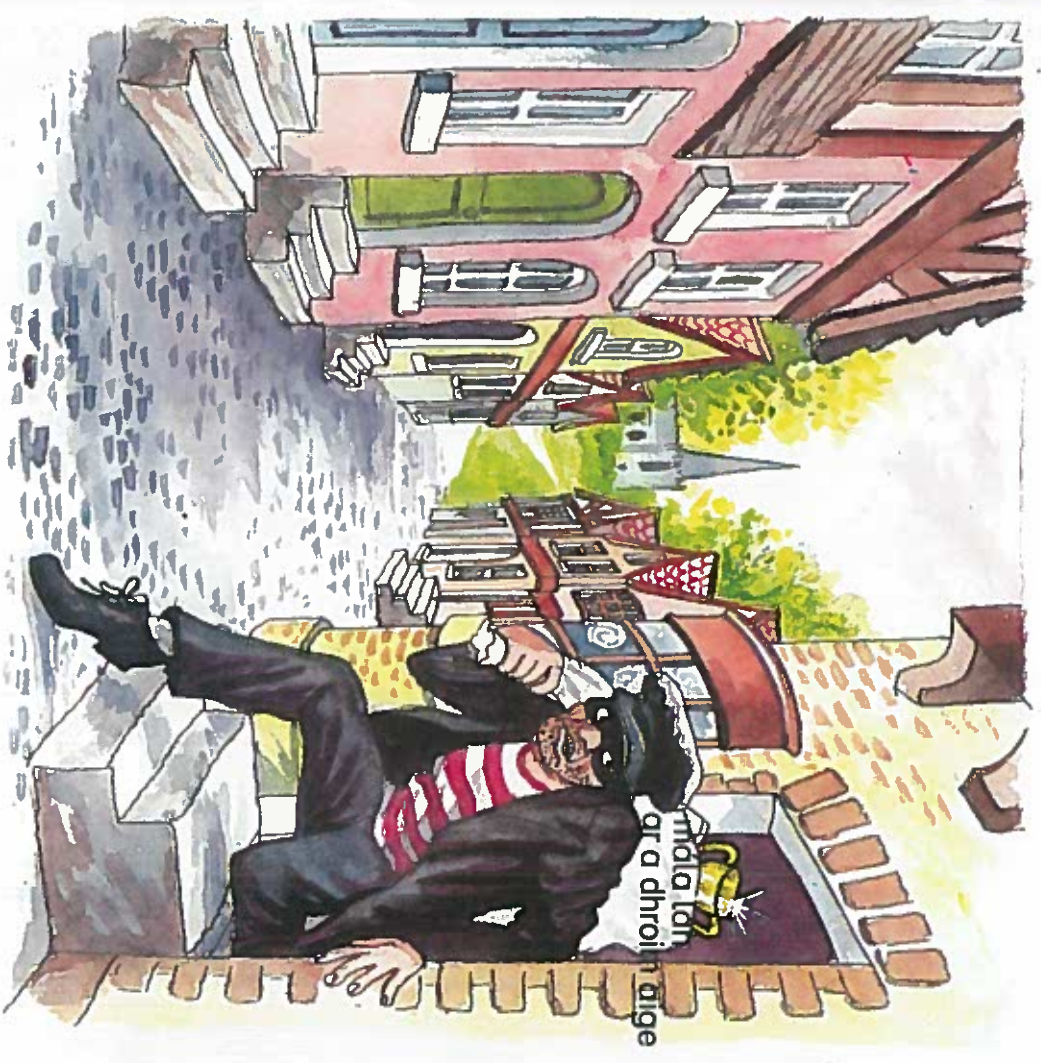
séipéal

daoine

Ar maidin Dé Domhnaigh, d'éirigh na daoine go luath.
Shiúl siad go dtí an séipéal

nuair a chuala siad an clog ag buailadh.
D'éirigh an gadaí go luath, freisin.
Nuair a bhí na daoine go léir sa séipéal,
shleamhnáigh sé amach as an teach.
Bhí málá mór ina láimh aige.

málá lán
ar a dhroim aige

Chuaigh an gadaí ó theach go teach ag goid.
Ba ghearr go raibh an málá lán aige.
Abhaille leis ansin agus an málá ar a dhroim aige.
Nuair a tháinig na daoine abhaille ón séipéal,
bhí ruailte buailte i ngach aon teach.

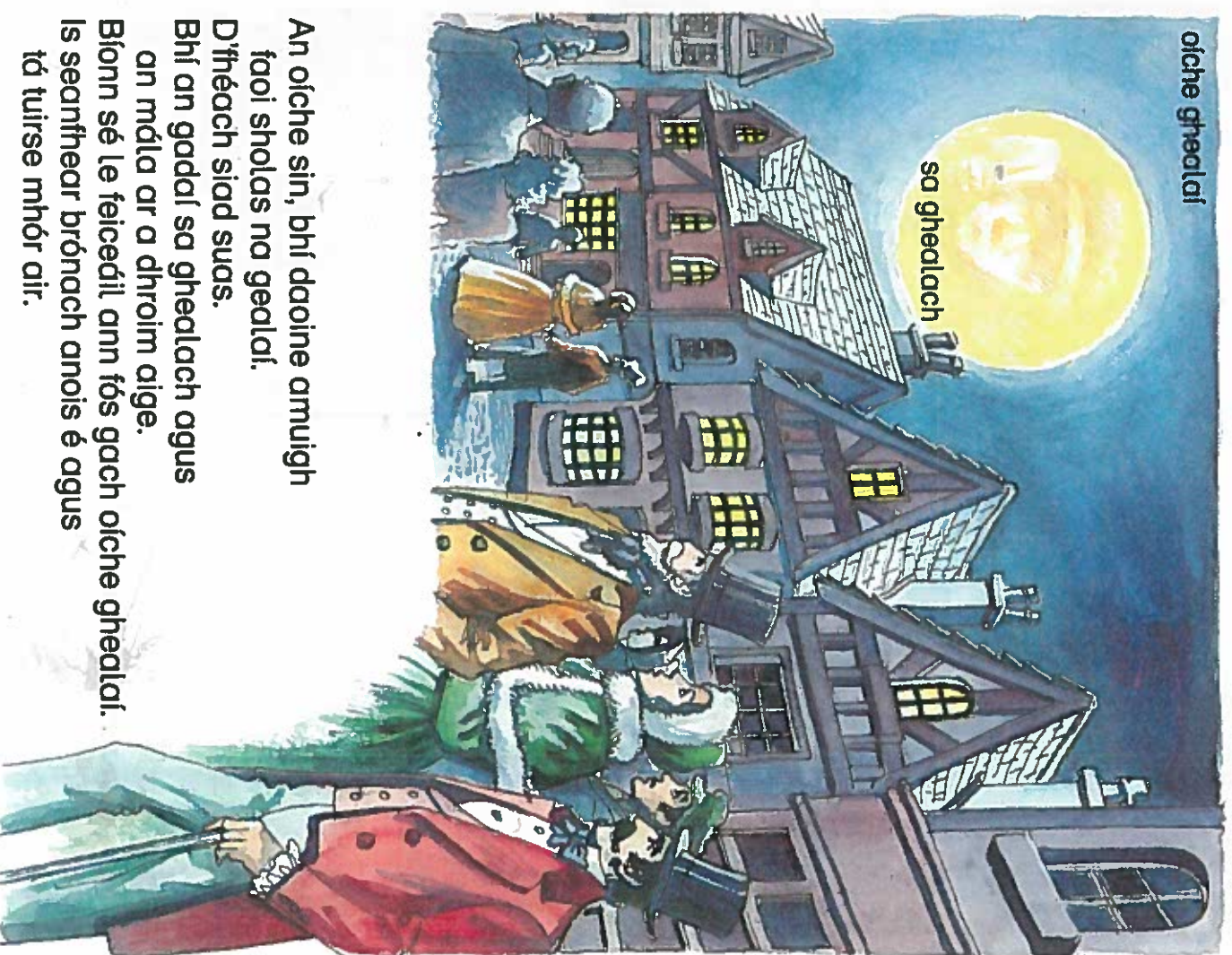

Tháinig na daoine le chéile.
 Suas leo go dtí teach an ghadaí.
 Ní raibh an gadaí ná an mála sa teach.
 Dúirt coillín beag go bhfaca sí rud éigin
 ag éirí go hard sa spéir.
 D'fhéach na daoine suas,
 ach ní fhaca siad aon rud.

Dúirt go hard sa spéir

oíche ghealaí

An oíche sin, bhí daoine amuigh
 faoi sholas na gealaí.
 D'fhéach siad suas.
 Bhí an gadaí sa ghealach agus
 an mála ar a dhroim aige.
 Bíonn sé le feiceáil ann fós gach oíche ghealaí.
 Is seantfhear brónach anois é agus
 tá tuirse mhór air.

faoi sholas na gealaí sa ghealach Bíonn brónach

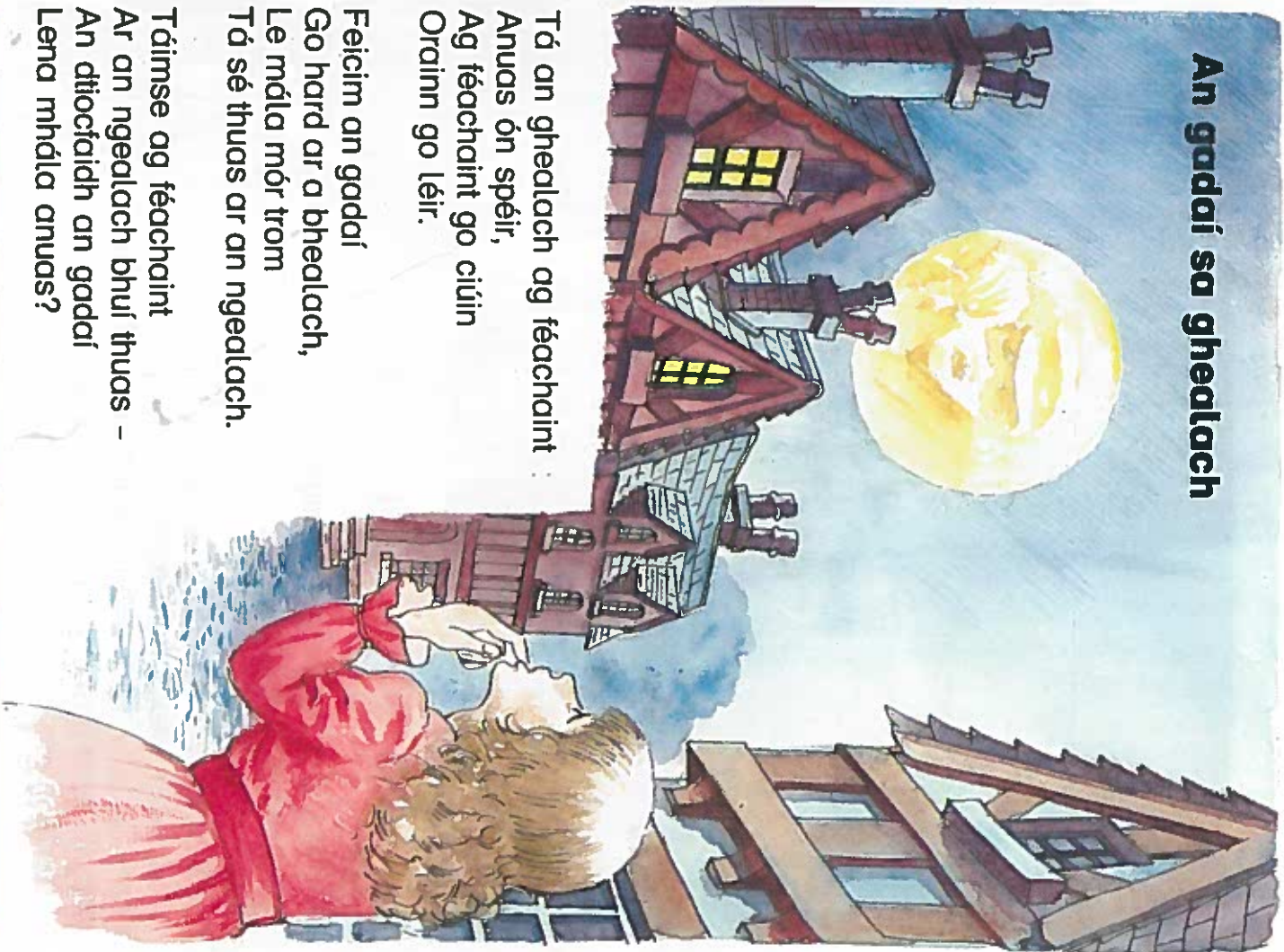

An gadaí sa ghealach

Tá an ghealach ag féachaint :
Anuas ón spéir,
Ag féachaint go ciúin
Orainn go léir.

Feicim an gadaí
Go hard ar a bhealach,
Le málá mór trom
Tá sé thuas ar an ngealach.

Tóimse ag féachaint
Ar an ngealach bhuí thuas -
An dtiocfaidh an gadaí
Lena mhála anuas?

An carr iontach

Bhí Róisín ag féachaint ar chartún ar an teilifís.
Bhí a cara, Máire Rua, ina suí i gcarr mór fada.
D'fhéach sí amach ar Róisín.
"Suih isteach, a Róisín, a chara," arsa Máire Rua.
"Go raibh míle mairbh agat," arsa Róisín.
Isteach léi ar an bpointe.

Róisín: An féidir leat an carr iontach seo a thiomáint?
Máire Rua: Cinnte! Agus taispeánfaidh mé duitse
conas é a thiomáint.
Róisín: Maith thú.
Máire Rua: Féach ormso anois.

carr iontach

ag tiomáint

roth

Róisín: Is féidir liom é sin go léir a dhéanamh.
Máire Rua: Tá go maith. Beir ar an roth anois agus
ar aghaidh leat.

Cinnnte taispeánfaidh conas Beir roth ar aghaidh

go hard sa spéir

Rug Róisín ar an roth agus
phreab an carr ar aghaidh.
Ach ansin d'éirigh sé den talamh.
Suas leis go hard sa spéir.
Lig Róisín scread aisti.
"Ní thitfidh an carr," arsa Máire Rua,
agus rug sí ar an roth.
"Ach féach ar an mbóthar thíos fuinn."

Lig scread aisti Ní thitfidh fuinn

Pictiúr agus Comhrá

sa ghardiste
boscaí de gach sort

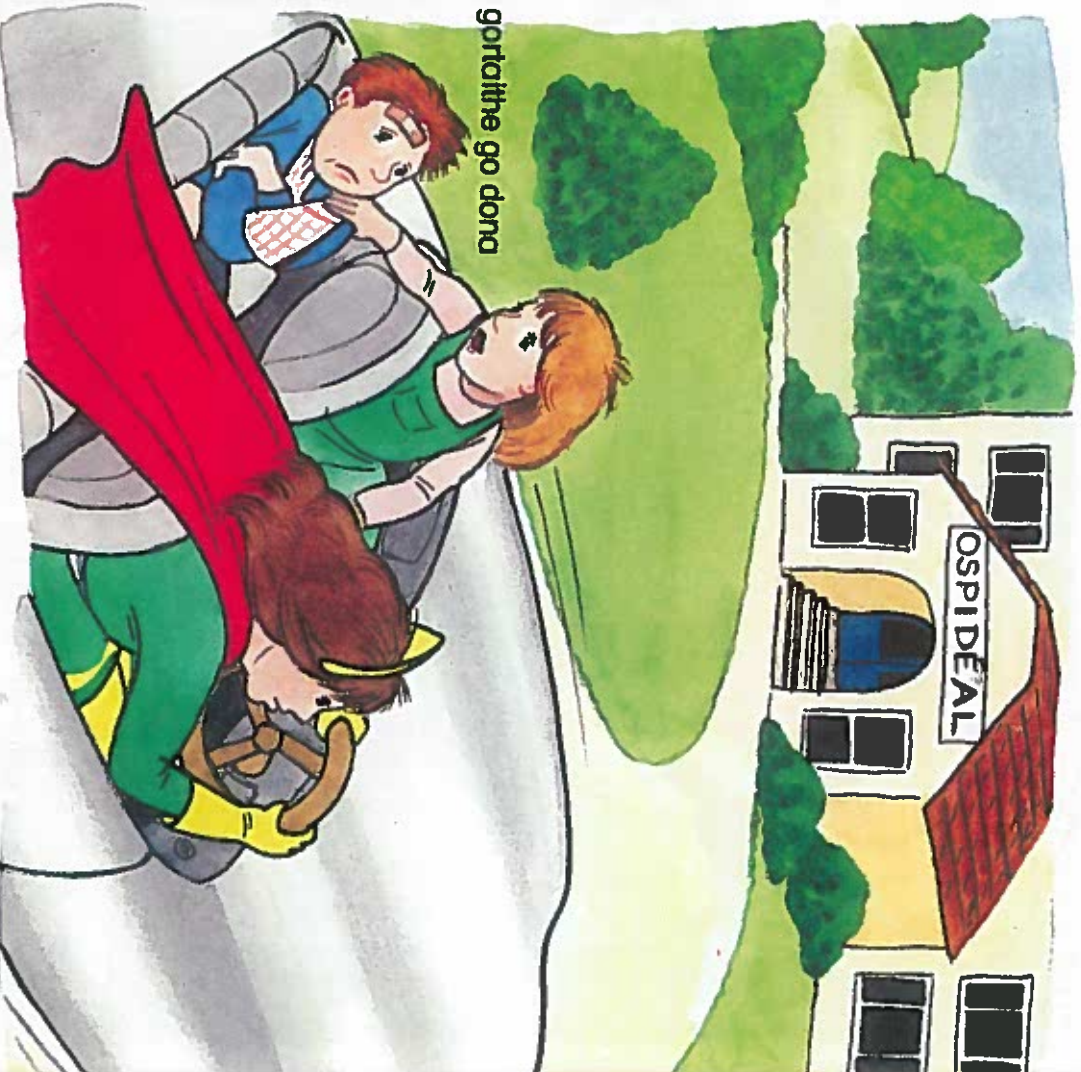
lig sí scread aisti

ag goid
mála ar a dhroim aige

ag dul go dtí an t-ospidéal

gortaithe go dona

"An buachaill bocht!" arsa Máire Rua.

"Thit sé den rothar agus tá sé gortaithe go dona."

Síos leo ar an bpointe.

Chuir Máire Rua agus Róisín an buachaill gortaithe isteach sa charr.

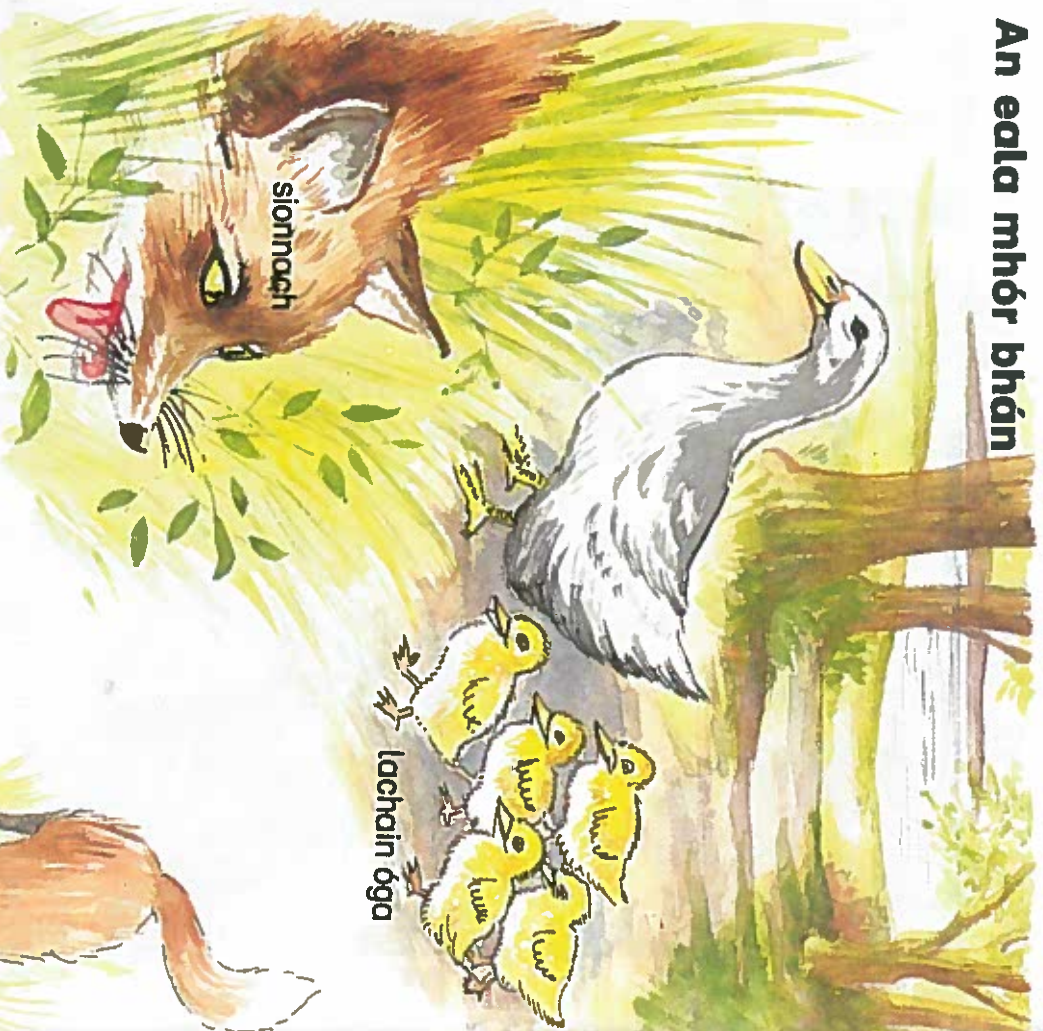
Ansin thiomáin siad go dtí an t-ospidéal é.

fear na gealaí
solas na gealaí

An eala mhór bhán

Bhí an lacha liath agus na lachain óga
ag teacht abhaile ón loch.
Bhí siad go sona sásta tar éis an lae.
Ach bhí sionnach ina luí san fhéar in aice leo.
Ní fhaca na lachain é.
Phreab an sionnach amach agus
. sciob sé leis an lacha liath.

Rith na lachain óga ar ais go dtí an loch.
Bhí scanradh orthu.
"Cad a dhéanfaimid in aon chor?" arsa na lachain óga.
"Sciobfaidh an sionnach sinn go léir."
Bhí an eala mhór bhán ag éisteacht leo.
"Ní sciobfaidh," ar sise,
"mar tabharfaidh mise aire daoibh."

réaltaí sa spéir

seandaoine

D'ihan an eala sa loch leis na lachain óga.
 Thug sí aire an-mhaith dóibh.
 Ach níl sí sa loch anois.
 Deir na seandaoine gur thuas sa spéir
 atá an eala.
 Bíonn sí le feiceáil ann san oíche
 . nuair a bhíonn na réaltaí sa spéir.

Deir seandaoine gur réaltaí

24

An leon agus an béar

leon

béar

ceapairí

Bhí an-ocras ar an leon.
 Níor ith sé rud ar bith le dhá lá.
 Chonaic sé bord.
 Bhí ceapairí deasa air.
 "Beidh béile breá agam," arsa an leon leis féin.
 Ach nuair a rith sé go dtí an bord,
 chonaic sé béal mór crosta in aice leis.

an-ocras béile béal

25

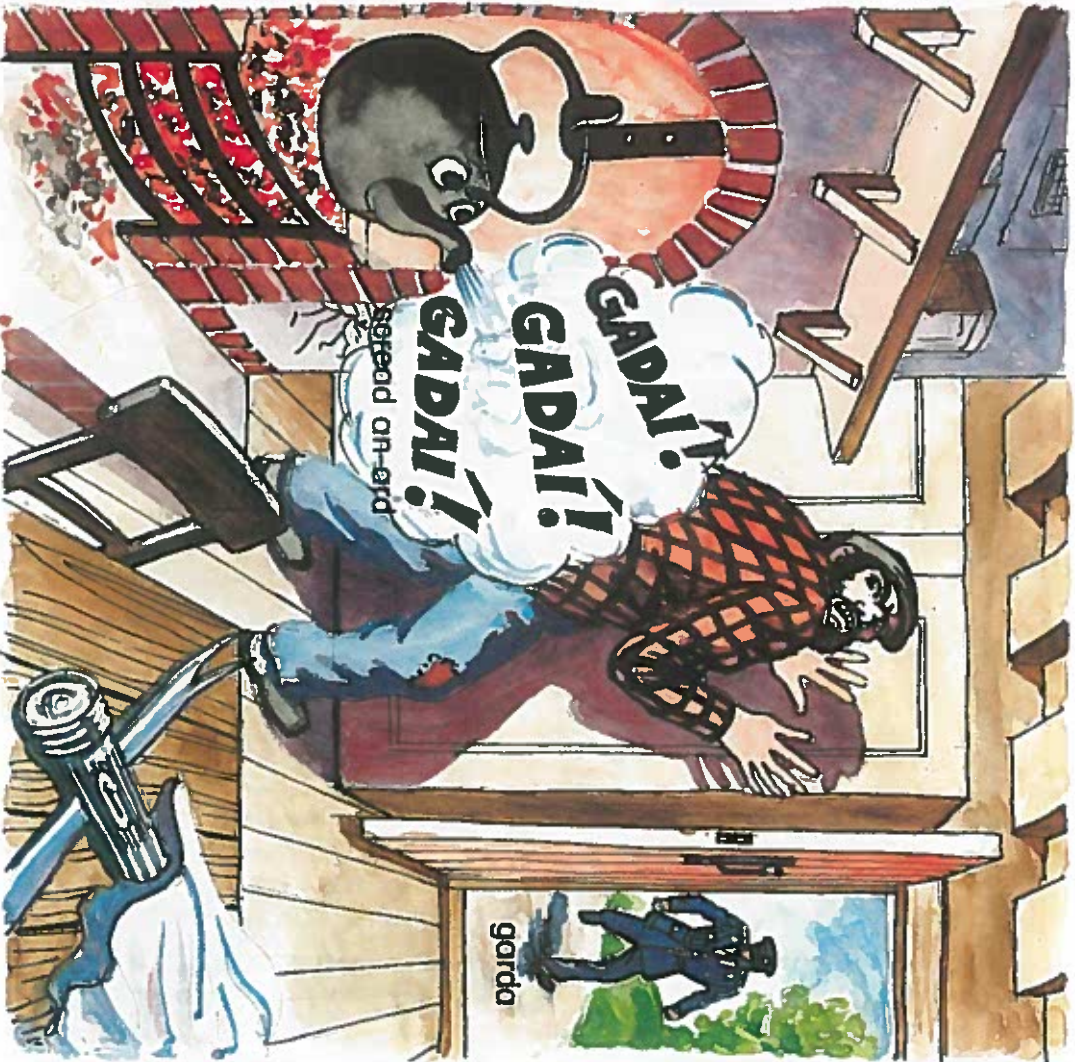

"Is liomsa na ceapairí sin," arsa an leon.
 "Imigh leat!" arsa an béal. "Is liomsa iad."
 "Ach íosfaidh mise iad," arsa an leon.
 Thosaigh an leon agus an béal ag troid.
 Throid siad agus throid siad agus,
 faoi dheireadh, thit siad ar an talamh.

Bhí tuirse mhór orthu.
 Ní raibh focal astu.
 Ní raibh cor astu.
 Bhí sionnach istigh faoi thor.
 Bhí sé ag féachaint orthu ag troid.
 Faoi dheireadh, tháinig sé amach agus
 bhí béile breá aige.
 Bhí sé go sona sásta leis féin.

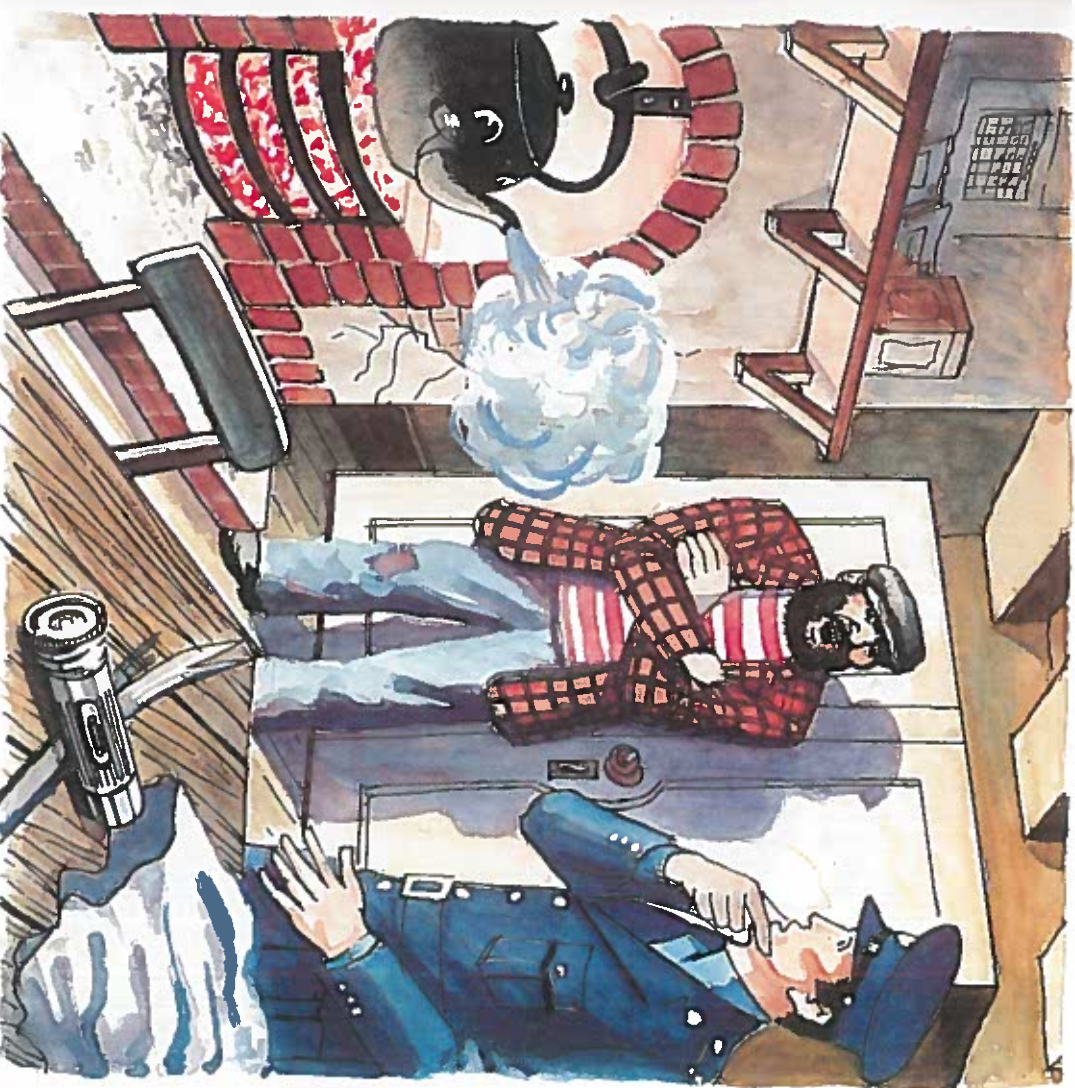

An oíche sin, ghoid an Gadaí Mór an citeal.
 Ar maidin, líon sé an citeal agus
 chuir sé ar an tine é.
 Ach níor tháinig ceol binn as an gciteal.
 Tháinig scread an-ard as: Gadaí! Gadaí! Gadaí!
 Chuala garda an scread agus
 rith sé go dtí an teach.

líon an-ard garda

an

"Gadaí! Gadaí!" arsa an citeal.
 "Ghoid sé mise ó Shean-Eoin agus
 ghoid sé airgead as an mbanc."
 "Níor ghoid mé rud ar bith riamh," arsa an Gadaí Mór.
 "Níl pingin sa teach agam."
 "Féach isteach sa chófra, a Gharda," arsa an citeal.
 "Tá sé lón d'airgead."

as an mbanc pingin

44

lán d'airgead

D'oscail an garda an cófra agus

d'fhéach sé isteach.

Bhí bosca mór sa chófra agus é lán d'airgead.

Ní raibh focal as an nGadaí Mór.

"Beidh tusa ar ais le do chara, Sean-Eoin, anocht,"

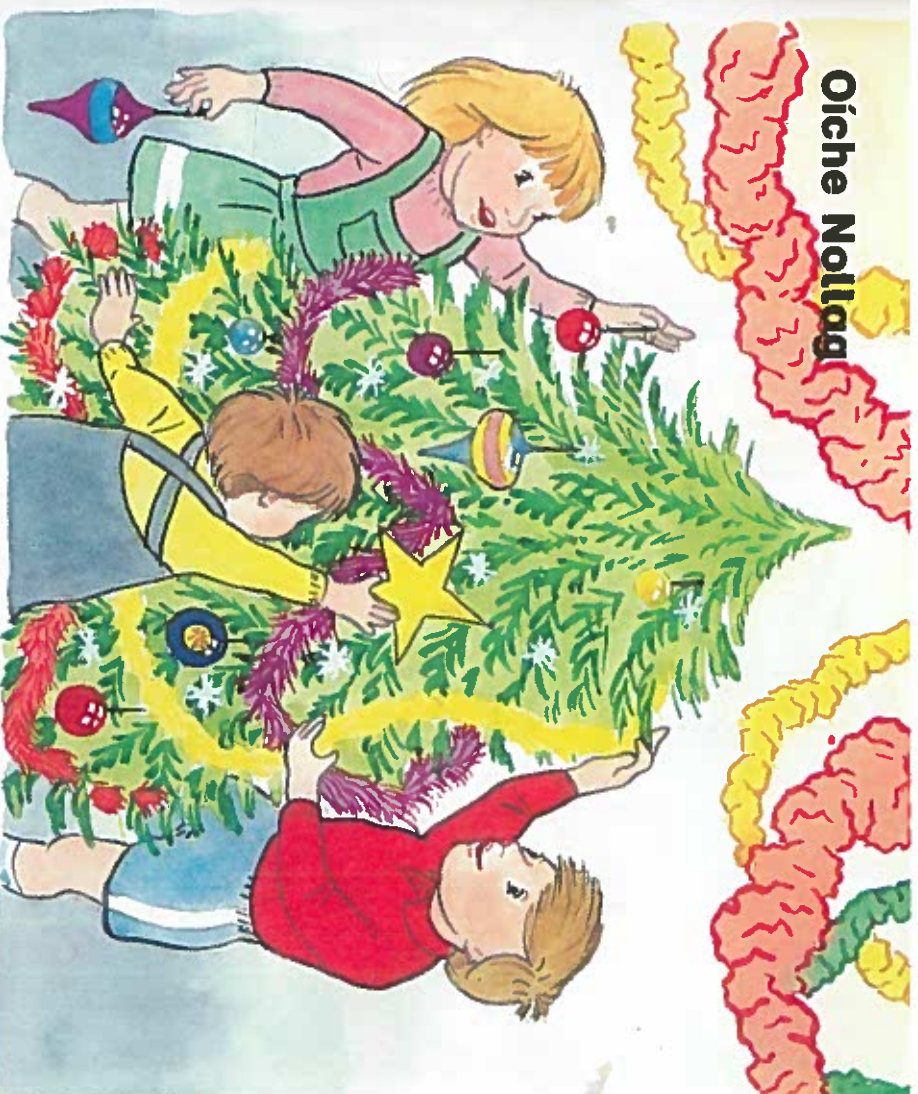
arsa an garda leis an gceal.

"Águs tar liomsa anois!" ar seisean leis an nGadaí Mór.

tusa seisean

12

Oíche Nollag

Páidín: Beidh San Níoclás anseo anocht.

Liam: Beidh, cinnte.

Cad a thabharfaidh sé dúinn?

Róisín: Raidió nó uaireadóir, b'fhéidir.

B'fhearr liom raidió.

Liam: Ó, níor mhaith liom raidió.

B'fhearr liom uaireadóir.

Páidín: Scríobh mise litir chuig San Níoclás

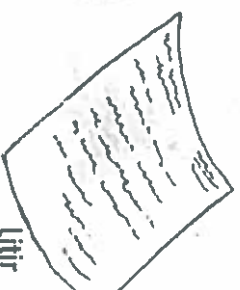
agus d'iarr mé veain air.

Róisín: Cé a scríobh an litir duit?

Páidín: Mamá agus Daidí le chéile.

Róisín: Tá tú cinnte den veain mar sin.

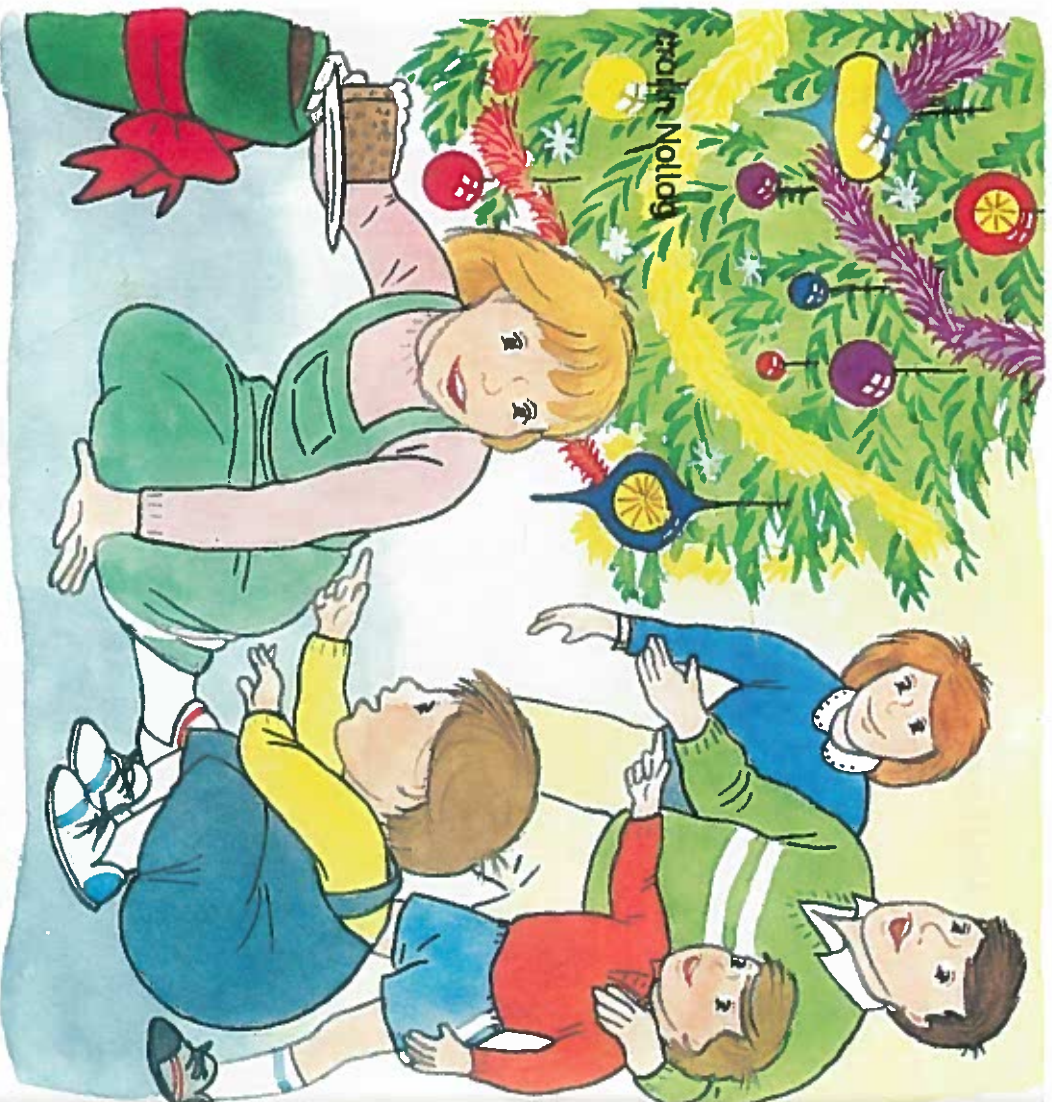
San Níoclás uaireadóir litir d'iarr veain

litir

12

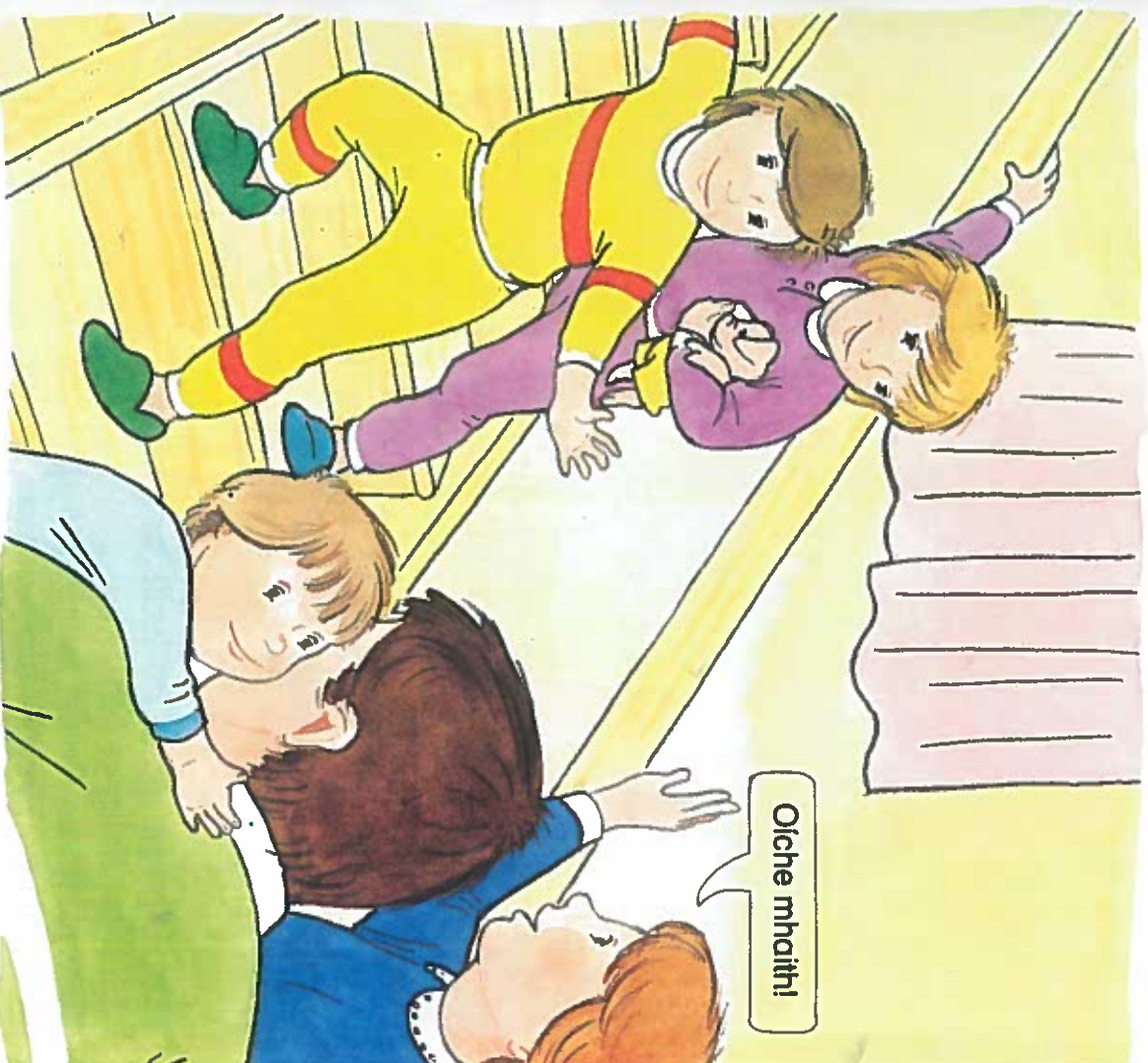

"An gcuirfimid béile ar an mbord do Shan Níoclás?"
arsa Póidín.

"Fógfaimid píosa den cháca Nollag
faoin gearran Nollag dó," arsa Róisín.

"Caithfidh sibh dul a chodladh ansin," arsa Daidí.
"Tiocfaidh San Níoclás nuair a bheidh
gach duine ina chodladh go sámh,"
arsa Mamáí.

"Oíche mhaithe agat, a Mhamail! Oíche mhaithe agat,
a Dhaidí!" arsa na páistí le chéile.

"Oíche mhaithe! Codladh sámh!" arsa Mamáí agus Daidí.
Chuaigh na páistí suas an staire ansin.
Ba ghearr go raibh siad ina gcodladh go sámh.

San Níoclás

(Fonn: Jingle Bells)

Curfá:

Bualadh bos, bualadh bos, buailimis go léir,
Tá San Níoclás ag teacht anuas,
Anuas an simléar.
Ó, bualadh bos, bualadh bos,
buailimis go léir,
Tá San Níoclás ag teacht anuas,
Anuas an simléar.

Tá'n Nollaig buailte linn,
Tá díthas ins an aer,
Tá sneachta ar an talamh,
Tá réaltaí ins an spéir.
Tóimid ag dul a chodladh,
Is tá ár stocaí réidh,
Tá San Níoclás ag teacht anuas,
Anuas an simléar.

(Curfá arís.)

Nollaig shona!

veain

Dhúisigh na páistí go luath ar maidin.

Síos an staighre leo.

Bhí roidió do Róisín, uaireadóir do Liam agus
veain do Pháidín faoin gearran Nollaig.

Bhí an cóca Nollaig imithe!

Scread na páistí le hálthas.

Chuala Mammaí agus Daidí an ruaille buailte.

Síos an staighre leo.

“Nollaig shona! Nollaig shona!” arsa gach duine.

Pictiúr agus Comhrá

ina luí san fhéar
na lachain óga
an eala ag éisteacht leo

an ghealach
na réaltaí

ag troid
faoi thor

líon sé an citeal
airgead
garda

Crann Nollag
raidió
uaireadóir
veain
San Nioclás

29. Lig scread aisti Ní thitfidh fúinn
30. gortaithe go dona an t-ospidéal
32. tar éis an lae sionnach san fhéar sciob
33. a dhéanfaimid Sciobfaidh sinn éisteacht
decoibh
34. Deir seandaoine gur réaltaí
35. an-ocras béile béar
36. troid faoi dheireadh
37. astu faoi thor
39. Sean-Eoin citeal Goidfidh anocht
40. líon an-ard garda
41. as an mbanc pingin
42. tusa seisean
43. San Nioclás uaireadóir litir d'iarr veain
44. An gcuirfidh Fógfaimid Nollag sibh
Tiocfaidh
46. imithe

Tá na focail nua i gcló trom ag bun gach leathanaigh.

Foilsithe ag
CJ Fallon
Bloc B – Urdar na Talún
Campas Oifige Gleann na Life
Baile Átha Cliath 22

© CJ Fallon

An Chéad Eagrán Eanáir 1989
An tEagrán seo Márta 2012

Gach ceart ar cosaint. Tá cosc ar don chuid den thollseachán seo a aistriú nó a thar-chur, ar chuma ar bith nó trí mheán ar bith, pé acu trí mheán leictreonach nó meicniúil nó fótachóipéid nó trí mheán ar bith eile, gan cead an tholistheora a thail roimh ré.

Clóbhualte in Éirinn ag
Turner Print Group